

TÜRK DEVLETİNİN DİREKLERİ BİR BİR YIKILIRKEN

ANBARCIK GAZİLERİ KOCA MUSTAFA –MAHMUT DAYI VE KEL SALİH ÇAVUŞ

HATIRALAR IŞIĞINDA ANBARCIK KÖYÜ CELMEN MAHALLESİNDE BİR DEVİR ...

Hayati KUZUCU

Bundan yaklaşık on yıl kadar önce Anbarcık Köyü şehit ve gazileri ile alakalı bir çalışma yapmak için araştırma yaparken rahmetli Biber Mehmet Yalçın bana çok değerli bilgiler ve geçmişten haberler vermişti. Konunun bağlantısı sebebiyle de Tefenni Askerlik Şubesinden Gölhisar çevresi şehitleri ile ilgili bilgi ve belge talebimiz üzerine bir yazılı belge tarafımıza verilmişti. Yine Balkan Harbi -1.Cihan Harbi –İstiklal Harbine katılan Anbarcıklı askerlerin kimler olduğu hakkında bilgi almak için ilgili şubeden Asker Alma Defterlerini görmek isteğimiz defterlerin İzmir Tire'ye gönderildiği için sonuçsuz kaldı . Osmanlı devletinden beri Anadolu Askeri sistemi sağ ,orta ve sol kol olarak bölündüğünü Burdur'un da sağ kolda olduğunu biliyoruz .Sağ Kolun merkezi için zamanla Tire olduğundan olsa gerek Tefenni Askeri Arşivleri burada gönderilmiştir. Ancak söz konusu arşiv bir emirle Ankara Lodumlu 'a devredilmiştir. Değerli Halk Bilimci ve Orgonolog Abdurrahman Ekinci'nin de yardımları Lodumlu'ya yaptığım araştırma müracatı -ki Ekinci yakını Koca Mustafa rahmetli ile ilgili resmi belgeler ulaşmak için uğraş veriyordu- Kurumun Başkanı bir Kurmay Albay tarafından talebimin kabul edilmediği tarafıma yazıyla bildirildi .Yazı da köyünüzün şehitlerini Şehitlerimiz kitabından bulabilirsiniz deniliyordu . Söz konusu kitapta yer alan isimler devrede kulak misali gibidir üstelik kesin şehit olanların çoğunun ismi hiç geçmemektedir . Bu sonuçsuz girişimlerden sonra bilebildiklerimizi bulabildiğimiz bilgiler doğrultusunda yazdık , o devirde yayında olan Anbarcık Köyü sitemiz de yayınladık ancak sadece isimleri sıralayabildik her biri bir dram olan hayatlarını ele alamadık bir iki müstesna bunlar ise Koca Mustafa Battal ve Kara Durmuş oğlu Mustafa Çavuş'un hikayesidir¹. Özellikle Koca Mustafa tanıtımı oldukça büyük bir ilgiyle karşılaştı hata bazıları ismimizi vermeden sanki kendilerinin tespitleri imiş gibi onu destanlara konu ettiler .Halbuki asıl kaynak Abdurrahman Ekinci idi .Resim ve bazı bilgileri o sağlamıştı bana. Ekinci ,hala şifahi kaynaklar yerine Resmi Belgelerle bilgilerin desteklenmesi için uğraşılıyor . Koca Mustafa rahmetlinin devlet arşivlerinde bulunan belgelerine ulaşmaya çalışıyor ama bir türlü başaramıyor. Ve daha sonra sayın Ekinci 'de Tekeli'nin Dilinden Telinden kitabının 2.cildinde Koca Mustafa'yı anlatan yazısını yazdı . Sayfalarda

¹ Bakınız <http://www.burdurtarihi.com>

unutulup gitti derken Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Burdur ziyaretinde halka hitabın da Koca Mustafa'yı anlatması herkesi birden uyandırdı en azından unutulmadan kurtuldu . Gönül isterdi ki meçhul kahramanımızı devletin resmi kanalları(Valilik –Kaymakamlık –Milli Savunma Bakanlığı) araştırsın belgesin ve şanına uygun bir anıt mezarla bu kahraman ebedileştirilsin bu meyanda bazı gayretli siyaset temsilcilerininin bu konuda gösterdikleri gayretleri de görmezden gelemeyiz teşekkürler

Burdurlu Kademlioğlu İsmail Çavuş

Ve burada biraz durarak Koca Mustafa'nın vatana hizmet anlayışının aynısını sergileyen arkasından devrin Türkçülerinden Mustafa Hacıömeroğlu önderliğinde² rahmetli Yılanlıoğlu İsmail Hakkı'nın feraseti sonucu bütün Türkiye de tanınan bu gün hala asalet dolusu davranışıyla kitaplara konu olan , Burdur'un ünlü Gazisi Kademlioğlu İsmail Çavuşu rahmetle anıyoruz. Koca Mustafa'nın bir tek oğlu vardı Koca Durmuş ve onun iki çocuğu Öğretmen Ramazan Battal şu anda Acıpayam'da yaşadığını öğrendiğim kız torunu Durkadın Hanımdır. Yeni soyadını bilemediğim için ancak bu şekilde ifade edebiliyorum.

Bizim Mahallemiz daha doğrusu benim büyüdüğüm mahallenin iki isimsiz kahramanı daha vardı bunlar Koca Mustafa ile çağdaş hatta ondan daha yaşlı ve savaş meydanlarında ömür geçirmiş senelerce cephelerde çıkmak çalmış iki kahraman .Kel Salih Çavuş ile Mahmut Dayı (Acar)...

KEL SALİH ÇAVUŞ :Kel Salih Çavuş' u hayal meyal hatırlıyorum komşumuzdu , evini (ki küçük bir yer evdi) sonradan Halil Çoban alıp yıkarak yerine şimdiki kendi bir ev inşa ettirmiştir. O da yokluklar ve yoksulluk içinde vefat etmiş bütün yaşam sevincini cephelerde tüketmiş garip bir halde ömrünü noktalamış bir piri faniydi. Evin önünden başka yere gidemez o avlu gibi yerde hep çöker vaktini doldururdu Çavuş Dayı .Kepez İnönü'sünde ve başka birkaç yerde birkaç parça tarlası vardı eşi ise Kel Çavuş Karısı denilen hakikaten çok gözü tok ,ağır başlı çok saygıdeğer bir hanımdı ,güldüğü pek görülmezdi , rahmetlinin o sıralarda yaşadığının belki komşuları bile farkına varmazdı . Çavuş karısının asıl adı Sultandı aslen Kozağaçlıydı . ilk eşinden bir oğlu vardı ailesiyle Kargalı köyünde yaşardı,Çavuş Dayının da vefat eden ilk eşinden bir kızı vardı Kozağacı'na gelin gitmiş o da çok mazlum hakikaten insan olarak çok iyi vasıfların hepsi vardı onda adı Aşana'ydı. Çavuş Datyı vefat edince mi evvel mi

² Mustafa ÖMEROĞLU Gazi Çavuş'un Ruhundan .Bozkurt Dergisi Sayf.10 Ocak-1975

hatırlamıyorum Sultan Yengenin yanına aldığı oğlundan olan kız torunu vardı .O da benim çocukluk arkadaşım olan şirin mi şirin kızcağz Aşacık (Ayşe)'tı... Aşacığa burada bir parantez açmak gerekiyor ; çünkü Aşa ninesinin tek yoldaşı canı ciğeri hakikaten varı yoğu eli ayağı idi. Çavuş dayının bakmaya kudreti olmadığından mı nedir bir tek sağlim ineği vardı adı da çok hoştu Turna ... Benim hafızamda Aşacığın yer etme sebeplerinden biri de her halde bu Turna idi .Köyde Gök renk dedikleri bir rengi vardı Turna'nın ama asıl ilginç olanı Aşa ile Turna'nın birbirlerine bağlılıklarıydı . Çok küçüktük ama o zamanlar daha çok abla ve ağabeylerin yanına katıp bizi mal gütmeye salarlardı. Aşacık'ta bizimle gelirdi ama o akşama kadar Turnanın başından kolay kolay ayrılmaz iyice doyması için özel bir gayreti olurdu . Çok hoş günlerdi ama Bövelek adlı zalım olmasaydı .Her şey güzel, eğlenceli oyunlu , rakip güdücüler arası zaman zaman kavgalı , Örüme kaçırıp Tokatçıya(Kır Bekçisi) hayvan kaptırmazsak eğer

En zor ve katlanılmaz zamanımız ise Bövelek mevsimi gelince olurdu ve gün dönümüne kadar sürerdi. Bövelek daha ziyade sıcaklığın ermesiyle ortaya çıkar bizde malları o zaman kadar korunaklı bir yere daha çok çukur yerlere sokar etrafını elde değnek sarardık . Bu yerler en çok Kılıç tepesi çukurlukları olurdu. Bazan da tam Kılıç yüzü Guzgur ağaçlarının orada yakalanırdık. Derhal tertibat alır kuşatmayı yapardık amma hayvanlar önce köy tabirimizle bir dapınır sonra silkelenir biraz kıvranır arkasından kuyruğu kaldırır ve hamleyi yapıp fırlardı . Biz Güddekçiler çala değnek hayvanı durdurmaya çalışırdık ki ansızın yapılan karşı hamleye rağmen o kuşatmayı yarar baş aşağı Kafes Çıbıklığı derken o dik yamacı nasıl inerdi bilmem eğer Bövelek vaz geçmezse Sariacalanı bulurdu .İşte böyle zamanlarda Aşacığın da bizim gibi çilesi başlardı onun Durnayla ..."Durna" çığıllıkları arasın da zaman zaman hayvan tüm gücüyle Gökçeçayır Düzlüğünü bulurdur tabi Aşa da arkasından . Durna durunca Aşa'nın yası biter neşesi yerine gelir kuyruğundan tuttuğu Turna'yı tekrar bizim yanımıza çıkarırken öyle güzel sözlerle ineğini severdi ki sanki Turna da bundan çok memnun olurdu ,sanırım bir daha o yerler böyle hoş bir şey yaşamamıştır . Aşa bazan Turnayı yitirir bulunca da Gardaşçıımızın sevinci görülmeye değerdi . İşte bu Aşa Çavuş Dayı'nın evinde onun öksürüklerinden başka insan yaşadığının anlaşıldığı seslerin sahibi torunuydu. Ve 1966 yılı güzünden sonra babasının yanına giden Aşa'yı bir daha görmedik genç yaşta hayatını kaybettiği gibi bir söylenti duydum umarım bunun aslı yoktur.

İlk Mecliste

ulema zafer için dua ediyor .Fevzi Çakmak VE Rauf Bey ve diğer erkan da dua'dalar.

Sakarya Savaşı sırasında dua eden Askerlerimiz ve halkımız

MAHMUT DAYI (ACAR) :İşte mahallemizin diğer bir unutamadığım garip bir gazisi .Bir ömür cephelerde geçmiş tam on iki yıl o cephe senin bu cephe benim. Hakikaten cepheden cepheyi sormuş bir insan ... Hayatının en verimli yıllarını düşmanla boğuşarak geçirmiş zaten anadan babadan yoksul olan Mahmut Dayı askerlik sonrası bu sefer fakirlik adın da ki daha merhametsiz hain bir düşmanla; yoklukla savaşmış ve ömrünün kalan yıllarını ona hep yenik düşerek tamamlamıştır .Yargının da taşıdığı bilmem hangi savaştan yadigar bir kurşun , onu hiç yalnız bırakmamıştır, her halde o da onun savaş ganimetiydi. Mahmut Dayı hep hastaydı çocukluğum da onun inlemelerini en az elli metre uzaktaki evimiz bahçesinden dinleyerek büyüdüm desem mübalağa olmaz ... Torunu sevgili arkadaşım Şevket Acarla onun dramı arasında epey acıklı güldürlerini paylaşırdık .Üç oğlu Mahmut –Can efe Osman ve İsmail ve iki kızı vardı biri genç yaşta vefat etmişti hafızam da kalan bunlardır Mahmut Dayı ile alakalı . Ve Mahmut Dayı'nın kardeşi Sarı Zeybek .O da senelerce cephe koşmuş Rus Cephesi ,Galiçya derken İstiklal Harbinde onun tabiriyle B...lu Yunan'a esir düşmüştür .İzmir de esirken Türk Yunan'ı denize sürer ve ne kadar hain işbirlikçi Rum varsa onlarda Yunan askeriyle kaçmaya başlar. Esir Sarı Zeybek tanıdığı bir Rum Cavır'ından Türk askerinin geldiğini duyar inanamaz derken Cavırlar gemilere binmek için rıhtımda ki kayıklara saldırırlar o kadar çok insan biner ki sandallara gemiye varmadan her kayık yan gelir ve Cavırlar denize dökülür .

Türkler Yunan askerlerince tel örgü çektirilirken,

Sarı Zeybek Mustafa'nın anlattığı İzmir de denize dökülen Yunanlılar.

Sarı Zeybek bu manzarayı anlatırken denizin yüzü birden şapka ile doldu der gevrek gevrek gülermiş. Sarı Zeybek ten dinlenen çok hazin başka bir hatıra : Galiçya cephesinde iki metre kar üstünde ayazın kavurduğu askere ısınmaları için birer közle küçük el mangalı verilen bir günde o közü düşürüp söndürür. Yakının da ki askerden bir parça köz ister adam da ona bir parça kömür verir olacak ya onu da söndüren Zeybeğimiz tekrar köz ister adamda son derece kızar ve ona biraz önce verdim ya diye bağırır ses tanıdık tır .Dikkatle bakınca muhatabının köylüsü Ethem Hoca olduğunu görünce gayri ihtiyari Ethem Hoca sen misin sözleri dökülür dudaklarından sevinçle düşünün artık iki köylünün binlerce km uzakta kavuşmalarını . Okuma yazma bilmeyen Sarı Zeybek canına tak eden Galiçya cephesinden bir gün firar eder ve yollara düşer ve aylar sonra memlekete ulaştım derken Kızılları geçip köye yönelir tam çaya ulaşacak Çalılar arasından bir tüfek uzanır ve arkasından korkunç bir ses - Kıpırma ...ne varsa soyun .Fakir Mehmetçikte ne olacak ama ses kararlı -Soyun ne varsa at... Zeybek

Sarı Zeybek rahmetlinin şahit olduğu İzmir limanından kaçmak için yığılan Yerli hain Rum ve Yunanlılar.

bakar adam tanıdık Kızıallı Kel Tepe ...”Ula Arkadaş ben Sarı Zeybek Mustafa”ne yapıyorsun demeye kalmaz .”Vala hurun kim olursan ol çabuk ol” .”Ula etme ben ta Galiçya dan kaçtım arkadaş etme eyleme dediye de Kel Tepe zavallının eski püskü nesi varsa soyar ve tabi kaldıysa üstünde ak doncak göynekcek köye gönderir.Rahmetlik ömrünce bu olaya hayıflanır : Sen Galiçya dan kaç gel horada Kızıallılı Kel Tepe soysun seni...

Tanıdığımız bütün bu kahramanların temel ortak özellikleri inanılmaz bir Tevekkül sahibi olmalarıydı.

Yunanlılara esir düşmüş Mehmetçikler

ODA ÖNÜNDE DEVAM EDEN SAVAŞ

Tarihimizin Türk adıyla kurulan ikinci devleti Türkiye Cumhuriyetinin direklerinin ; birer birer yıkılmaya çalışıldığı , en çaresiz en yoksul en zor şartlarda kazanılan İstiklal Harbimizin başta bir Fellah ve benzeri İngiliz İstihbarat Birimlerince zihinsel logistik destekli meczuplar tarafından karikatürize edilmeye çalışıldığı şu devirde , o günleri yaşamış çok sayı da Anbarcıklı Gazi birer birer kara toprak olurken, yaşadıklarını ikinci üzerleri “Oda Önünde” ya da “Odalarda” tekrar tekrar yaşarlardı. Bu sefer çoğunlukla kimin hangi savaşta bulunduğu ve hangi Komutanın bu memleketi kurtardığı kavgası daha açıkçası savaşı yaşanırdı. Bir türlü arkadaşlar hangi cephede oldukları hususun da anlaşamazlar rakipler genellikle karşısındakileri asker kaçkını görür ancak orada kendisinin olduğunu iddia ederlerdi ve bu türlü tartışmaların hakim kişinin Rahmetli Ekiz Mustafa Dayı olduğu anlatılır .

Genellikle Osmanlıca bir kitap delil olarak Oda Önünde birinin elinde bulunurdu.Her biri kendi komutanının en değerli kumandan olduğu hakkında inanılmaz sebat gösterirdi .Örneğin Kazım Karabekir Paşa'nın askeri için savaşları o kazanmıştı diğeri için Ali İhsan Paşa'ydı .Şu hikaye ise başlı başına bir efsanedir .Oda Önü'nde nakledilen şekliyle Efendim , Ali İhsan Paşa tedbir i kıyafete bürünür, Yunan ordugahına girer ne eder eder Yunan subaylarının yemek yediği lokantaya garson kıyafetiyle sızar .

Yemek sırasında düşmanlar konuşurlarken birisi “Akılsız Türkler” bu cepheyi üç senede yıkabilirlerse üç ayda yıktık diye sevinirler diye konuşur .Onlar gidince Paşa yemek tabağının altına sizin cephenizi bende üç saate darmadağın etmezsem , bana da Ali İhsan Paşa demesinler diye yazar. Bu yazıyı

Mustafa Kemal Paşa ve Ali İhsan Paşa İstiklal Harbi sırasında.

okuyan Cavırlar alarına geçip Paşayı arasalar da boşunadır. Bunun gibi sayısız hikaye anlatılır o devir Mehmetçiklerince . Sanırım Paşa'nın askere olan iyi, anlayışlı tavrı onu Mehmetçikler nezdinde çok sevdirmiştir ve hakkında bir çok efsane bu yüzden doğmuştur. Yine kendini Balıkesir cephesinde birkaç kere teftiş eden Fevzi Çakmak Paşa'yı, rahmetli dedem çok severdi. Ömer Osman Dayı'dan (Ceylan) İnönü Savaşları hakkında dinlediğimiz yaşadıkları ayrı bir yazı konusudur . Eski Gaziler , onlara yakından komuta eden kuvvet komutanlarını iyi tanıyıp anlatırlardı , merkez komuta kademesini bilmeleri söz konusu değildi elbette . Cephe gerisindeki savaş ise geride kalan halkımız veriyordu : Açlık sefalet , salgın hastalık , çekirge ve eşkiya . Dişinden tırnağından arttırdığını askerine göndermek gibi o yokluk arasında önemli başarısıydı milletimizin. Tekalif i Milliye için Anbarcık ,Kozagaç ve diğer yakın köylerden toplanan yardım bu görevi üstlenen Kozagaçlı Süleyman Bey (Rıza Bey'in babası) tarafından 60 deve yükü olarak Ankara'ya gönderilmiştir³ . Gerçek bir halk lideri olan Mustafa Kemal bizzat bir subayı Süleyman Bey'e göndererek teşekkür etmiştir. Bu da onun gönül kazanmada ki becerisini gösterir. Her hareketini halka bir lütufmuş gibi gören Osmanlı Hanedanının dan çok farklı bir anlayışın , bir lider doğuşunun habercisidir bence bu hareket . Bu anlayışa Türk Milleti Sakarya savaşın da düşmana karşı bir tüfek başında üç asker cepheye yalınayak giderek cevap veriyordu .Biri şehit olunca diğeri tüfeği alarak savaşmak için daha ötesi var mı Ey Fellah sürüsü ? Ey Bir İngiliz algı operasyonunun yerli kalemşörleri, 3.5 yıl Yunan kasıtlı olarak Anadolu'da tutularak halk nezdinde Mustafa Kemal bir çeşit vaz geçilmez yapıldı zırvalarının sahibi sürü var mı ötesi . Her fırsatta öve öve bitiremediğiniz Meclisteki muhalif vekiller bunun farkına varamadılar mı bu kadar mı böndüler hal bu ki onlar da gerçekten vatanperver ve zeki insanlardı. Onlara saygı duymamak elde değildir sonuçta bazı şeyleri farklı düşünüyorlardı ama asla beyinlerini söz konusu sürüler gibi başkalarına kiraya vermemişlerdi. Sonraları meydana gelen olaylar yapılan bir çeşit iktidar mücadelesi sonucuydu, bu mücadeleyi savaşla karıştırmayalım . Bu vesileyle bu vatan uğruna her fırsatta canlarını mallarını ortaya koyan şühedayı ve fakru zaruret için de Dar ı Bekaya azmeden kahraman Gazilerimizi bir kere daha hürmetle analım ve onların torunlarınca hatıralarının daha vakit

³ Süleyman Bey'in torunu Uylupınarlı Yusuf Ağa'nın kızı merhum Zekiye Hanımla Korkutelinde 8.Nisan 2012 tarihinde yapılan görüşme A.Ekinci arşivi.

geçmeden kaleme alınıp bizlere sunulması umuduyla hepsine sonsuz rahmetler dileyelim mekanları
inşallah Cennet olur . 12.06.2018